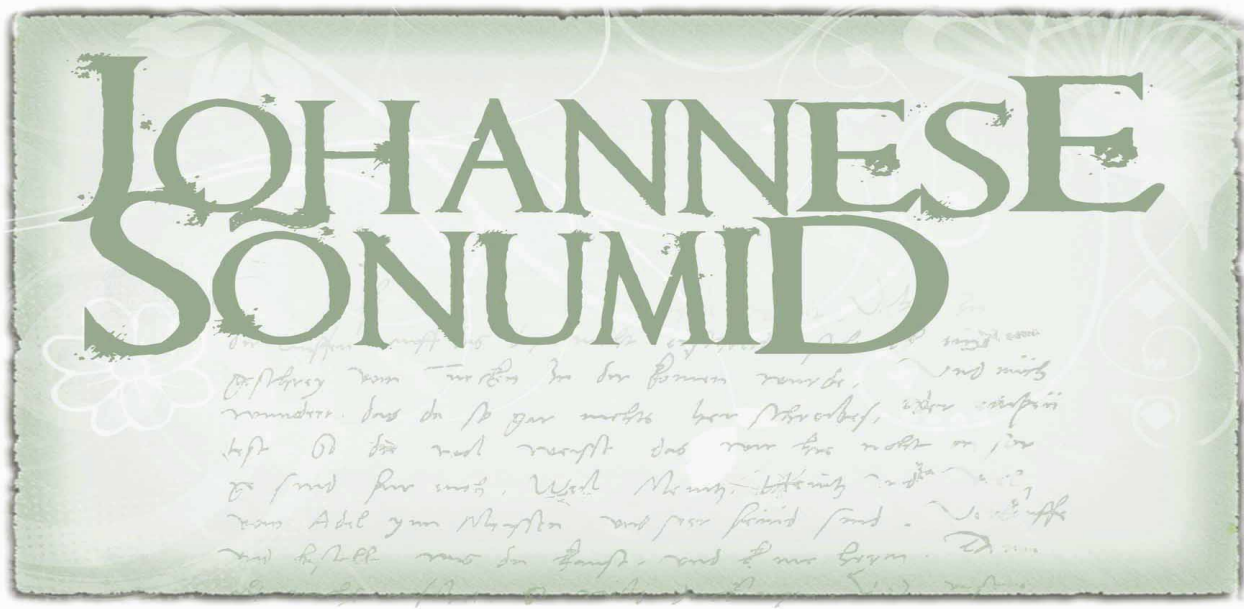

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus

SEPTEMBER 2016

Hea lugeja!

Teadmiste päev, 1. september, on meie rahva jaoks alati olnud erilise tähendusega, sest üks edasijõudmise nurgakivi on olnud haridus. Oli aegu kui hariduse omandamine oli eestlastele ainus võimalus ühiskonnas olulistele positsioonidele jõuda ja seeläbi iseenda ja oma pere, aga ka maa ja rahva arengule kaasa aidata. Märkimisväärne roll meie rahva hariduslikul kujundamisel on olnud ka luterlikul kirikul, kus usk ja teadmised on käinud käsikäes. Väga tähtis on seejuures olnud köstrite tegevus.

Piiblis on palju kirjakohti, mis kutsuvad üles tarkust omandama, kuid see tarkus, millest Piiblis räägitakse, ei ole mitte niivõrd akadeemilised teadmised ja lai silmaring, vaid õige jumalatunnetus. Jumalanäolisena loodud inimese koha ja rolli tunnetamine maises elus suhtes Jumala ja kaasinimestega. „Issanda kartus on tarkuse algus,“ on kirjutas Õpetussõnade raamatus (Õp 9:10). Inimlike tarkuste ja teadmiste omandamisel on omad piirid. Arvatavasti ka teadmiste omandamisel ei saa me hakkama üksnes iseendale tuginedes. Prohvet Jeremija tuletab meile kõigile meelde: „Ärgu kiidelgu tark oma tarkusest, ärgu kiidelgu vägev oma vägevusest, ärgu kiidelgu rikas oma rikkusest, vaid kes kiitleb, kiidelgu sellest, et ta on arukas ja tunneb mind, et mina olen Issand, kes teeb head, õigust ja õiglust maal“ (Jr 9:22–23).

Tänases Johannese Sõnumites on teave septembris-oktoobris koguduses algavatest tegevustest, mis on samuti üheks võimaluseks uute usualaste teadmiste omandamiseks ja olemasolevate värskendamiseks. Igal reedel toimuvad Jaani kirikus hommikupalvused ja pühapäeviti jumalateenistused. Väga palju õpime ka üksteiselt ühise osaduse kaudu. Küllap viib see meid lähemale ka selle tunnetamisele, mida mõeldakse Piiblis tarkuse all. Tere tulemast kirikusse, meie vaimulikku *Alma Materisse*!

Kristel Engman, EELK vikaarõpetaja

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA SEPTEMBRIS

R, 2. september kl 9	Hommikupalvus (Jaani kirik).
P, 4. september kl 11	16. pühapäev pärast nelipüha, jumalateenistus armulauaga. Teema: Jumala hoolitsus. Teenivad õpetaja Kristel Engman, <i>stud.theol.</i> Kristo Hüdsi (jutlustab) ja Kalle Jätsa (Toomkirik).
R, 9. september kl 9	Hommikupalvus (Jaani kirik).
P, 11. september kl 11	17. pühapäev pärast nelipüha, jumalateenistus armulauaga. Teema: Jeesus annab elu. Teenivad õpetaja Küllike Valk ja Teno Ilves, organist Lia Salumäe (Toomkirik).
R, 16. september kl 9	Hommikupalvus (Jaani kirik).
P, 18. september kl 11	18. pühapäev pärast nelipüha, jumalateenistus armulauaga. Lastekiriku õppeaasta algus. Teema: Kristlase vabadus. Teenivad õpetaja Küllike Valk ja Kalle Jätsa (Toomkirik).
Kl 18	Noortetund (kantselei II korrus)
R, 23. september kl 9	Hommikupalvus (Jaani kirik).
L, 24. september kl 18	lastekiriku muuseumiöö Iloni Imedemaal.
P, 25. september kl 11	19. pühapäev pärast nelipüha, jumalateenistus armulauaga. Lastekiriku tegevusaasta algus. Teema: Suurim käsk. Teenivad õpetaja Kristel Engman ja Teno Ilves (Toomkirik).
T, 27. september kl 16.30	Mudilaste laulu- ja mänguring (Jaanimaja)
R, 30. september kl 9	Hommikupalvus (Jaani kirik).

LASTEKIRIK ALUSTAB UUT HOOAEGA

Lastekirik alustab uut tegevusaastat **lastekiriku ööga Iloni Imedemaal 24. septembril kell 18.00.** Kokkusaamine lõpeb järgmisel päeval kl 11.00 toomkirikus algava jumalateenistusega. Ühtlasi on see ka lastekiriku õppeaasta algus.

Lastekiriku tunnid toimuvad algaval hooajal kahes vanuserühmas – eelkooliealistele, kellega tegelevad **Sirje Jätsa** ja **Imbi-Kersti Listra** ning 7-10-aastaste rühm, keda juhendavad **Maria Strauss** ja **Lydia Kalda**. Uus on ka see, et tunnid hakkavad toimuma kaks korda kuus (kuu esimene ja kolmas pühapäev). Esimene lastekiriku tund on **2. oktoobril toomkirikus**. Täpsem teave: lastekiriku tegevuse koordinaator Sirje Jätsa, sirjejatsa@hot.ee, 5237015.

Mudilaste laulu- ja mänguring „Jaanimardikad“ alustab tegevust teisipäeval, **27. septembril kl 16.30** Jaanimajas. Täpsem teave: Organist Lia Salumäe, liasalumae@hot.ee, 53039 835.

NOORTETÖÖ

Noorterühm alustab hooaega **18. septembril kell 18.00**. Kõik 11-16 aastased on oodatud osalema! Noorterühm koguneb kaks korda kuus - kuu 1. ja 3. pühapäeva õhtul kell 18:00 noortetoas, mis asub koguduse kantseleis Kooli tn 6. Teeme koos kunsti, muusikat, draamat ja käsitleme kümne käsu abil olulisi teemasid meid ümbritsevast elust. Rühma tegevust koordineerivad **Mari Kuli** ja **Jaanus Kõuts**. Rohkem infot: Jaanus Kõuts tel. 56988898.

PIIBEL KÖÖGIS

Eelmisel hooajal tegevust alustanud piibliaineliste toitude valmistamisele ja Piibli uurimisele keskenduv ring „Piibel köögis“ alustab teist hooaega laupäeval, **8. oktoobril** algusega kl **16.00 Jaanimajas**. Palume eelnevalt registreerida: Maria Strauss, mariastrauss@gmx.de, 53583276.

MUU TEAVE:

***STUD. THEOL.* JOEL REINARU ALUSTAB PRAKTIKAT HAAPSALU KOGUDUSES**

Assessor praost **Marko Tiitus** on otsustanud suunata Usuteaduse Instituudi rakenduskõrghariduse teoloogia õppekava järgmised üliõpilased kogudusepraktikale **Tiit Salumäe** juhendamisel Haapsalu kogudusse **Kristo Hüdsi** ja **Joel Reinaru**.

EELK-s LÄHENEVAD VALIMISED

Lähtudes EELK kirikuseadustiku § 207 lõikest 1 on kirikukogu otsustanud viia läbi valimised Eesti Evangeelses Luterlikus Kirikus järgmiselt:

- Koguduste nõukogude, juhatuste, revisjonikomisjonide (revidentide), sinodisaadikute valimised toimuvad ajavahemikul 6. november 2016 kuni 5. märts 2017.
- Praostkondade nõukogude ja EELK XXIX Kirikukogu liikmete valimised toimuvad ajavahemikul 5. märts kuni 31. mai 2017.
- EELK vaimulike konverents valib EELK XXIX Kirikukogu liikmed ajavahemikul 1. jaanuar kuni 31. mai 2017.
- Konsistooriumi valitavate assessorite, kantsleri, kirikukohtu, EELK nõukogude ja kirikukogu komisjonide liikmete valimised toimuvad EELK XXX Kirikukogu korralisel sügisistungjärgul 28.-29. novembril 2017.

Haapsalu koguduse juhatus otsustas 11. märtsil 2016, et täiskogu koosolek juhtorganite valimiseks toimub **8.-15. jaanuar 2017** (otsus nr 15, juhatuse protokoll 3/32,). Käesoleva nõukogu koosseisu viimane koosolek toimub 23. oktoobril.

Valimistel saab osaleda ja kandideerida vähemalt 18-aastane konfirmeeritud koguduseliige, kes on käinud armulaua ning tasunud 2016. aasta liikmemaksu ning kelle õigusi ei ole kirikukari korras piiratud. Täpsemalt loe: <http://www.eelk.ee/et/kiriku-korraldus/valimised-201617/>

Reformatsioon 500 *Kui ka teaksin, et
homme on maailma lõpp,
istutaksin täna veel õunapuu.*
Martin Luther

2017. aastal möödub **500 aastat reformatsiooni** algusest. Seda tähistatakse üleilmselt. Eesti rahva jaoks on see usupidu, mille keskmes on inimest vabastav evangeeliumi sõnum. Reformatsioon on kiriku pöördumine Jeesuse Kristuse poole ja selle tähendus ei taandu üksnes 16. sajandi sündmustele ega ole ka ainult evangeelsete kirikute pärisosa. Pöördumisena Kristuse poole on reformatsiooni kõik kristlasi puudutav oikumeeniline tähendus. Võime loota, et kirikuid ja kristlasi juhitakse üksteile lähemale, et meid innustatakse ühisele tunnistamisele ja teenimisele ning et evangeelium saab Eesti rahva seas kuuldamaks ja kogetavamaks.

Peapiiskop Urmas Viilma on kutsunud kogudusi üles istutama selle sündmuse puhul õunapuid. Millal ja kuhu istutame Haapsalu koguduse õunapuu, on veel otsustamisel. Juubeliaasta on kena põhjus ka kõigile koguduse liikmetele õunapuude istutamiseks.

Reformatsiooni õunapuu istutamine Järvakandis
Foto: Tiit Salumäe erakogu

TAGASIVAATAVALT AUGUSTI SÜNDMUSTELE

VEERAND SAJANDIT (TAAS)VABA RIIKI

20.08 tähistati iseseisvuse taastamise 25. aastapäeva piduliku kontsert-palvusega Toomkirikus. Eelnevalt toimus rongkäik läbi linna, kus kanti 25 Eesti lippu, samuti Haapsalu linna, Lääne maakonna ja omavalitsuste lippe. Rongkäiku ilmetas ja rütmi hoidis trummarite rühm. Palvusel teenisid õpetajad **Lembit Tammsalu** ja **Kristel Engman**. Kauni eestikeelse kava esitasid laulustuudio DO-RE-MI lapsed ja noored ning solistina esines **Antti Kammiste**. Muusikalises osas teenisid kaasa **Lia Salumäe** orelil ja **Gregor Vaikmets** trompetil. Pidupäevakõne pidas Lääne

maavanem **Neeme Suur**. Ta nentis, et igapähe meist on oma august 1991 - isegi neil, kes polnud siis veel sündinudki. Muuhulgas küsis ta: „Mis see siis oli, iseseisvuse taastamine ja Nõukogu Liidu koosseisust lahkumine? Kas see oli rahva uskumatu vabaduspüüe? Kas see oli rahvusvahelise üldsuse surve ja toetus? Kas see oli kindlate isikute julgus ja tahe? Kas see oli õige ajahetk? Või pigem oli see kõik kokku? Tegelikult oli see rahva imeline ühtehoidmine ja püüdlemine ühise eesmärgi – vabaduse – poole. See on tunne, mis tänapäeval võib kergesti ära kaduda lõpututes poliitilistes vaidlustes või argistes muredes. Aga see on ka tunne, mis valdab meid laulupeol, vabariigi aastapäeval ja taasiseseisvuspäeval. Võib-olla tuletame seda liiga harva meelde“, tõdes maavanem.

Enne palvust õnnestus siinkirjutajal juttu puhuda ühe osalenuga. Meenutasime üheskoos, mida mäletame veerandsaja aasta tagant. Kummalisel kombel ei meenunud hirmutunnet. Küllap olid muud emotsioonid lihtsalt oluliselt tugevamad. Leidsime mõlemad, et 20.08 on meie riigile oluline päev ja väärib igati ülevust ja väärikat tähistamist.

Pidupäeva õhtul andis Toomkirikus kontserdi Collegium Musicale **Endrik Üksvärava** juhtamisel. Kavas oli meie heliloojate „raskekahurväe“ – **Ernesaks, Tormis, Pärt, Tüür** – ja uue põlvkonna meistri – **Uusbergi** – looming. Kontserdi lõpetas **Peep Sarapiku** „Ta lendab mesipuu poole“. Selle laulu sõnumit pole enamikule inimestest tõlkida vaja.

Artur Alliksaar on kirjutanud:

Vabadus tähendab võimete sõltumatust,
teadmist oma peaga,
tundmist oma südamega,
ja astumist oma jalgadel.

Loodetavasti pole me unustanud imet, mille osaliseks 25 aastat tagasi olime. Ja loodetavasti oleme 25 aastaga õppinud vastutama oma vaba riigi eest.

Tiia Laar

Fotod: Lääne Elu

JALUTUSKÄIK LÄBI PÖÖRDELISTE AEGADE

Tänavuse taasiseseisvuspäeva eel ja järel meenutatakse palju pöördelisi aegu ja inimesi. 21.08 toimus Haapsalu vanalinnas ringkäik piiskop **Tiit Salumäe** juhtimisel. Rändamine läbi pöördeliste aegade sai alguse Jaani kiriku juurest. Piiskop tõdes, et murrang ja muutused on pikaajalised protsessid. Nii võib ta pöördeliseks lugeda juba aastat 1975, mil ta noore vaimulikuna Haapsallu teenima asus. Kohe tuli hakata tegelema hädavajaliku remondiga kirikus. Sellel ajal toetus koguduse tegevus üksnes vabatahtlike entusiasmile ning mingist riigipoolsest abist ei saanud juttugi olla.

Kiriku juurest liikusime muuseumihoone ette. 1980. lõpus hoogustus muinsuskaitse liikumine kogu Eestis. Haapsalus korrustati talgute korras vana kalmistut ja Toomkiriku ümbrust. Suur muinsuskaitse toetaja oli tollane muuseumijuht **Õnne-Eha Kabrits**. Tiit Salumäe meenutas, et muuseumi ees säilitati Toomkiriku kella, ka oli proua Kabrits võtnud hoiule Vigala vabadussamba elemendid – kirikutorni küljes olnud kujud. 24.02.1989 pühitseti Jaani kirikus üle aastate sinimustvalge lipp ja heisati muuseumi ette.

Järgnevalt tegime peatuse Vabadussamba juures. Piiskopi sõnul oli vabadussamba taastamise elluviimine suuresti **Ülo Uluotsa** teene. Pöördelised ajad tõid välja eredaid isiksusi, kelle hulka kuulus kindlasti ka Haapsalu koguduse kauaaegne liige **Tõnis Padu**. Ta osales aktiivselt Muinsuskaitse liikumises ja oli oma ammendamatu teadmistepagasiga edaspidi suureks abiks kirikuvaradega toimetamisel.

Meie retke viimane peatus oli Toomkiriku juures. Seal rääkis piiskop Salumäe muigevudinaga suunurgas, et sellestki kirikust oleks võinud saada ujula (hea pikk hoone ju!). Kirikuhoones oli aastaid ladu. 1960. aastatel hakati rääkima kiriku kontserdisaaliks muutmisest. See plaan ei teostunud. Suurel Reedel 1990 võttis õpetaja Salumäega ühendust rajooni täitevkomitee esimees **Andres Lipstok** ja küsis, kas kogudus sooviks kirikut tagasi. Vastus oli jaatav ning juba sama aasta jõulude ajal kirik taaspühitseti. Sündmusest tegi otseülekande Eesti Televisioon, mis oli aega arvestades pretsedent: Nõukogude Liit veel eksisteeris, Haapsalu külje all oli sõjaväe lennuväli ja polnud sugugi võimatu, et lennukid sooritavad just siis oma ülelende.

Ajaretke kokku võttes ütles Tiit Salumäe, et meil on olnud suurepärane võimalus kogeda pöördelisi aegu, rahva õhinat ja püüdlusi suure eesmärgi – vabakssaamise nimel – tegutseda.

Tiia Laar

Muljeid oikumeenilisest palverännakust Vormsis

12.-14. augustil toimus järjekorras juba teine Eesti Kirikute Nõukogu (EKN) korraldatav oikumeeniline palverännak, seekord Haapsalust lausa kiviviske kaugusel – Vormsis. Ehkki korraldajaks oli EKNi Noortetöö Nõukogu, oli rõõm kogeda, et üritus meelitas kohale igas vanuses inimesi üle Eesti. Lisaks rändasid meiega kaasa külalised Soomest.

On öeldud, et usk ei ole mitte klammerdumine pühakoja külge, vaid meie südame lõputu palverännak. See on iga kristlase teekond, mis sageli võtab küll ootamatuid käänakuid, kuid just takistuste ületamine võib anda meile võimaluse sisemiseks kasvamiseks. Lisaks õigeusu, luteri kiriku, karismaatilise episkopaalkiriku, ühe vanausulise ja ühe katoliku kiriku esindaja oli Vormsisse tulnud neidki, kes hetkel ühtegi kogudusse ei kuulu. Kuid kes teab, võib-olla sai just sellest palverännakust alguse nende inimeste palju suurem sisemine palverännak?

Fotod: Kristel Kääri erakogu

Üritus algas reedeõhtuse tutvumisringiga. Päris palju oli neid, kelle jaoks see oli elus üldse esimene palverännak, kuid oli neidki, kes ikka ja jälle aasta-aastalt tagasi tulevad. Kuna mina kuulusin esimeste hulka, olin loomulikult põnevil, milliseid mõtteid ja kogemusi eesootav teekond mulle pakub.

Varakult sai selgeks, et tegemist on tõsise ettevõtmisega. Kogunemine järgmisel hommikul kell 5.15, kusjuures kõik olid rõõmsalt kohal – kes hommikukohvi toel, kes puhtast ootusärevusest. Rännaku tegid kaasa ka Haapsalu Püha Johannese koguduse krutsifiks ning Kristuse, Neitsi Maarja ja Püha Olavi ikoonid, mida retkelised kordamööda kandsid – Püha Olav on Vormsi kiriku patroon ja ürituse lõppedes oli hea meel see ikoon ka kirikule üle anda.

Et rännak kulgeks rõõmsamalt, olid korraldajad ettenägelikult kaasa haaranud laulikud Taizé lauludega, mida sai lauldud mitmes keeles – tõelises oikumeenilises ja rahvusvahelises vaimus. Eks on ju laulgi omamoodi palve, millel on sügav inimesi ühendav jõud.

Kavas oli 10 peatuspunkti, igaühes neist toimus väike palvus. Teele jäid nii õigeusu kiriku varemed ja kalmistu, Suuremõisa varemed, korallriff, Saxby palvemaja, tuletorn, terviseallikad kui ka Vormsi Püha Olavi kirik koos kalmistuga, mis on tuntud oma haruldaste rõngasristide poolest. Pühalik tunne oli seista õigeusu kiriku varemetes, kus avapalvuse pidas õigeusu kiriku preester – ilmselt esimest korda pärast pikki aastaid selles pühakojas. Suuremõisas toimus väike piknik koos virgutusvõimlemisega, mis oli igati omal kohal, arvestades, et vahepeal oli hakanud vihma sadama. See aga südikaid palverändureid ei heidutanud ning tuletornini jõudes tervitas meid hetkeks koguni päike – justkui tasuks poole rännaku läbimise eest ning eelseisvaks retkeks uut jõudu ja indu sisendades.

Nii nagu kirikutes ja kabelites on täiesti omalaadne kogemus palvete lugemine looduses. Siin haarab rändajat täiesti teistsugune, seletamatu rahu, vaadates seda imepärast Jumala loomingut, kus iga rohulible on loodud täiuslikult ja kordumatult. Seega oli siin igati omal kohal Püha Franciscuse palve – on ju just tema tuntud keskkonna ja looduskaitse pühakuna, kes kuulu järgi mõistnud lindude ja loomade keelt ning kellelt pärineb ütlus: „Nii kaua, kui maailmas on lapsi, lilli ja linde, nii kaua on lootust.“ Valgemäel pidas traditsioonikohase palvuse isa Toomas karismaatilise episkopaalkiriku esindajana, millele järgnes laul. Oli liigutav näha seda kaasaelamist ja Jumala vaimus viibimist, mis laul esitajates esile kutsus.

Viimase peatuspaigana jõudsime luteri kiriku kalmistule – umbes 11 tundi pärast teeasumist, kusjuures selgus, et kokku läbisime plaanitud 18 km asemel koguni 31 kilomeetrit. Kuid ilmselt võib öelda, et mida karmim palverännak, seda suurem on ka Jumala arm. Vapramad tegid kaasa kogu rännaku, teised võtsid aeg-ajalt puhkust – nii, nagu kellelegi jõukohane. Päev liikumises ja värskes õhus tõi endaga kaasa kosutava ööune. Pühapäeva hommikul, kui valmistusime kirikusse suunduvaks protsessiooniks, tervitas meid päike. Pidulik lõputeenistus toimus Püha Olavi kirikus, kus kõlas kaunis orelimäng Lea Salumäe esituses, piiskop Tiit Salumäe pidas jutluse ja kaasa teenisid Euroopa Kiriku Konverentsi peasekretär preester Heikki Huttunen ning diakon Ants Rajando.

Palverännak läks igati korda, pakkudes tõepoolest võimalust nii süüvida endasse kui ka tutvuda teiste kristlaste ja nende traditsioonidega. Tunda ja kogeda sellist kristlikku ühtsust on aga tänapäeva kaootilises maailmas äärmiselt oluline. Oli suur rõõm viibida koos Jumalaga looduses, samuti külastada kohti, kus inimesed on aastasadu koos käinud ja palvetanud. Ilmselt võlus Vormsi oma mitmekesisuses piisavalt ka korraldajaid, sest järgmine EKNi korraldatav rahvusvaheline oikumeeniline palverännak toimub tuleva aasta augustis juba ühel teisel Eestimaa väikesaarel – Ruhnus.

Kristel Käär

Eesti Vabariigi institutsioonidele pühendatud päev Tallinnas

Foto: Arvo Tarmula

25 aastat tagasi, 20. augustil 1991 taastati Eesti vabariigi iseseisvus. Seega oli just õige aeg tutvuda Eesti Vabariigi olulisemate institutsioonidega. Esmaspäeval, 22. augustil, kui suured aastapäevapidustused lõppenud olid, sõitis bussitais Haapsalu koguduse rahvast Tallinna, et külastada Riigikogu ja Vabariigi Presidendi Kantseleid, samuti EELK piiskopliku peakirikut ja kirikuvalitsuse maja.

Riigikogus

Esimene sihtkoht oli parlamendihoone, kus meid ootas Riigikogu liige, Vabaerakonna fraktsiooni kuuluv **Andres Ammas**. Peale hoolika turvakontrolli läbimist, olimegi kõrgeima seadusandliku võimu kantsis. Riigikogu on arhitektide **Eugen Habermanni** ja **Herbert Johanson**i projekti järgi ehitatud aastatel 1920–1922 endise keskaegse kastelli kohale ja moodustab nelja hoonetiiva ja siseõuega hoonetekompleksi, kus esimest korda hoones viibiv isik võib kergesti ära eksida. Andres Ammase reipal juhtimisel jõudsime ekslemata läbi treppide ja koridoride labürindi Vabaerakonna fraktsiooni ruumidesse, kus meid ootas hommikukohv. Pool seltskonnast, ja mitte ainult lapsed, kohvist ei hoolinud ja võtsid ette pikisilmi oodatud võimaluse ronida 45,6 meetri kõrguse Pika Hermann

1920. aastate alguses maailma moodsaim, uusbarokses laadis ekspressionistlik parlamendihoone kuulub kahe maailmasõja vahelise aja Eesti arhitektuuri tippsaavutuste hulka. Meil väga vedas, et saime külastada ka hoone tähtsaimat ja sisekujunduselt kõige huvitavamat ruumi - istungisaali. Tavapäraselt peavad külalised istungisaali vaatama rõdult. Saali seinad ongi nii ultramariinsinised ja lagi nii sidrunikollane kui telerist oleme harjunud nägema.

Tallinna Piiskoplikus Toomkirikus

Peale Riigikogust lahkumist suundusime Eesti luterlaste peakirikusse – Tallinna Piiskoplikku Toomkirikusse, kus meid võttis vastu EELK Tallinna Püha Neitsi Maarja Piiskopliku Toomkoguduse õpetaja **Arho Tuhkru**. Kui kaks päeva hiljem oli Saksamaa liidukantsleri **Angela Merkeli** Eesti-visiidi emotsionaalseks tipphetkeks Tallinna toomkirikus **Martin Lutheri** poolt Tallinna raele saadetud kirjade nägemine, siis ka meie Tallinna päeva emotsionaalseks tipphetkeks julgen pidada toomkirikus viibitud aega. Nauditava jutuvestmisoskusega koguduse õpetaja viis meid kolmveerand tunni jooksul värvikale rännakule läbi kiriku ja Eestimaa seitsmesaja aastase ajaloo, mille tunnistajaks on kirikuseinu katvad vappepitaafid, arvukad hauatähised põranda all ja põranda peal, altar, kabelid ja kõik muud kirikus leiduvad rikkalikud kunstiväärtused.

EELK Konsistooriumis

Kirikuplatsil, toomkiriku vastas asub EELK valitsuse ehk konsistooriumi hoone, mida põgusalt tutvustas piiskop **Tiit Salumäe**. Kõige tähelepanuväärsem on maja iidse mantelkorstna all olev kabel dolomiidist altari ja sekkotehnikas seinamaalidega. Edasi suundusime all-linna.

Vabariigi Presidendi Kantselei hoones

Peale rikkalikku söömaaega reisisadamas suundusime Kadrioru. Luigetiigi juurest läbi pargi presidendi residentsi poole jalutades nautisime vaateid 18. sajandil rajatud lossile ja eriilmeliselt kujundatud pargile, millel peagi täitub rajamisest 300 aastat.

Presidendi residentsis, mis valmis **Alar Kotli** projekti alusel 1938. aastal, võttis vastu kantselei nõunik **Vaike Siirus**, kes viis meid kolmveerand tunniks põhjalikule ringkäigule läbi hoone. Rikkalikult kaunistatud fuajee, maalisaal, presidendi töökabinet ehk suur kabinet ja riiginõukogu saal said kõik üle vaadatud. Proua Siiruse asjatundlike kommentaaride põhjal saime hea ülevaate 1930ndate aastate tarbekunstist, sest just kantselei sisustus on üks tähtsamaid ja ilmekamaid Eesti selle ajastu kunsti näiteid. Kirsiks tordil oli president **Toomas Hendrik Ilvese** kohtamine. Eriti elevil olid muidugi lapsed, kelle näod väljendasid ootamatult presidenti nähes sellist rõõmu justkui oleks ootamatult saabunud jõuluvana.

Metsakalmistul

Reisi viimaseks peatuspaigaks oli Tallinna Metsakalmistu, kus mälestasime vabariigi esimest presidenti **Konstantin Pätsi**, teist presidenti **Lennart Merit** ja teisi Eesti riigile ja rahvale olulisi inimesi. Oli tore ja huvitav päev. Aitäh Tiit Salumäele, et selline n-ö riigipäev ette võetud sai!

Ülla Paras, ekskursiooni peakorraldaja

Ekskursioonil osalenute muljeid

Anne: Sõit oli hästi planeeritud ja kõik sujus. Kõige enam meeldis mulle Tallinna toomkirik. Olen seal ka varem käinud, aga seekord sai kiigata ka punase nõõri taha. Hästi sümpaatse mulje jättis koguduse õpetaja, keda kuulates võis tunnetada kõige ümbritseva väärtust. Väga hea ekskursiooni ajastus oli. Järgmisel päeval Delfit lugedes oli tore vaadata Merkeli fotosid täpselt nendes kohtades, kus meie olime just käinud - nii toomkirikus, Toompeal kui Kadriorus. Ja väga tore oli, et jõudsime ka Konstantin Pätsi haua ära käia. Ma polnud seal varem käinud. Minule meeldis kõik, alates abivalmis bussijuhist ja lõpetades hea ilmaga. See päev jääb kindlasti kauaks meelde.

Rebeka: Mulle meeldis kõige rohkem Pika Hermannini torni ronimine. Ekskursioon oli tore ja andis palju uusi teadmisi ja kogemusi. Põnev oli ka külastada meie kalli Eesti riigi presidendi Toomas Hendrik Ilvese kantseleid, kus nägime juhuslikult ka teda ennast.

Ülo: Väga meeldisid Riigikogu ja Presidendi kantseleid hästi tundvad giidid. Olen varem korduvalt käinud oma eriala tõttu nii Ülemnõukogus kui ka Ülemnõukogu presiidiumis. Sissepääsu protseduurid olid tollal teised.

Viia: Ekskursioon oli hästi organiseeritud ja kõik oli väga põnev. Augustiekskursioonid on alati olnud väga huvitavad.

Marten: Mulle meeldis Riigikogu hoone. Kadrioru lossis nägin presidenti oma silmaga! Üldkokkuvõttes oli ekskursioon vahva.

Karin: Eredaimad muljed jäid Tallinna toomkirikust, kus sai vaadata Eestimaa aadlike sarkofaage.

Meelde jäi toomkiriku ekskursioonijuhhi teade, et kiriku suure põlengu ajal jäid kaks sarkofaagi tulest puutumata ja täiesti ilma kahjustusteta. Samuti oli minu jaoks huvitav fakt, et erinevalt eesti talupoegadest ei olnud aadlikel kombeks panna lahkunule hauda kaasa väärisesemeid. Mulle meeldis see, et käisime Riigikogus ja Kadriorus presidendi kantseleis — paikades, kus reaalselt toimub igapäevane poliitikategemine. Sealse miljöö nägemine aitas vaieldamatult elavdada kujutlust poliitikategelaste igapäevasest tööst. Nii Riigikogus kui Kadriorus olid ekskursioonid valdavalt ajaloolised ja kahjuks vähe seotud tänapäevaga. Oleks olnud põnev saada ka ülevaade Riigikogu ees seisvatest kõige pakilisematest probleemidest ja peatsetest presidendivalimistest.

Eve: Mulle meeldis kogu üritus tervikuna. Eriti jäid meelde meie suurepärased ekskursioonijuhhid nii Riigikogus, toomkirikus kui ka Presidendi kantseleis. Nad olid nii mõnusa, huvitava ja humoorika oleku ja jutuga. Nii ei pannud tähelegi, kuidas aeg lendas. Suurepärane, et pakuti võimalust vaadata meie pealinnale Pika Hermannini tornist, istuda riigi ühes tähtsamais saalis ja külastada ka presidenti. Oli huvitav ja hariv päev.

Küsis Maria Strauss

Dekaan Ralf Gebauer: „Eestisse on põhjust tagasi tulla!“

Johannese Sõnumite küsimustele vastab sõpruspraostkonna Schmalkaldeni dekaan Ralf Gebauer, kes viibis juulis-augustis esmakordselt koos perega Eestis puhkusereisil.

Schmalkaldeni dekanaadi ja Lääne praostkonna vahel on pikaajalised sõprussidemed. Milline on sõprussuhete hetkeolukord ja mis on lähemad tulevikuplaanid?

Schmalkaldeni dekanaadi ja Lääne praostkonna vahelised sõprussidemed on praeguseks kestnud peaaegu 25 aastat. See pikaajaline traditsioon on meie dekanaadile mitmel moel mõju avaldanud. Paljude meie koguduseliikmete jaoks on sõprussuhted juurdunud sügavale teadvusse. Nad mõtlevad sageli Eestile ja palvetavad siinsete õdede-vendade eest. Jumalateenistustel toimuvad iga-aastased korjandused sõprussuhete hüvanguks. Seetõttu saame näiteks toetada „Scripta Annalia“ väljaandmist. Teeme seda suurima heameelega. Lisaks sellele saavad sõprussidemed elujõudu inimestevahelistest kontaktidest, mida minagi olen oma ametiaja jooksul arvukalt kogenud. Olen igal aastal Eestit külastanud, sõpruskoguduste päevadele kaasa elanud, vaimulike konverentsil osalenud ja piiskop Tiit Salumäe ametisseseadmist tähistanud. Lisaks sellele oleme sageli Schmalkaldenis võõrustanud külalisi Lääne praostkonnast, vahel delegatsioone, vahel üksikuid inimesi. Eriti tore oli, et eelmisel aastal viibis Fambachi koguduse noorterühm Lääne-Nigulas ja käesoleva aasta augustis toimus vastukülaskäik.

Just sellist suunda soovingi meie sõprussuhetele. Muidugi on tore ja oluline, et praost ja dekaan hästi läbi saavad ja head koostööd teevad. See on eelduseks sellele, et tekivad ka kogudustevahelised kontaktid, et inimesed saavad kokku ja õpivad üksteiselt, kuidas olla kristlane 21. sajandil.

Kas sõprussuhteid on mõjutanud see, et Lääne praostkond sai umbes aasta eest uue praosti?

Tiit Salumäe näol oli meie sõprussuhetel olemas väga tugev toetaja. Kuna praosti isik on sõprussuhete arengu jaoks väga olulise tähendusega, siis osalesin koos oma kolleegiga 2014. aastal Lääne praostkonna vaimulike konverentsil, rõhutamaks seda, et soovime jätkata sõprussuhteid ka uue praostiga. Mul on ääretult hea meel, et Leevi Reinaruga jätkuvad suhted väga kõrgel tasemel. Meil on tekkinud väga hea koostöö. Tema aastatepikkune töö koguduseõpetajana ja misjonikeskuse juhina võimaldab rakendada teadmistepagasit, mis kannab head vilja.

Schmalkalden asub geograafilises mõttes reformatsioonisündmuste keskmes. Kuidas plaanite tähistada reformatsioonijuubelit?

Koos mitmete partneritega on Schmalkaldenis ettevalmistamisel põhjalik juubeliprogramm. Sinna kuuluvad jumalateenistused, kontserdid, teatrietendused, näitused, rahvapeod, kunstiprojektid ja veel palju muud. Praeguses seisuga on programmis umbes 30 üritust, mida korraldavad lisaks kogudusele ka linnavalitsus, Wilhelmsburgi lossimuseum, ajalooselts jm.

Loomulikult on üks juubeliaasta tähtsamaid teemasid ka sõprussuhted. 2017. aasta mais toimub Schmalkaldenis Kurhessen-Waldecki maakiriku suur sõpruskohtumine. Ootame külla sõpru seitsmest riigist, sh esindajaid Lääne praostkonnast ja meie Tansania partnerkirikust. Pidustuste üheks osaks on ka ühised läbirääkimised. Pärast on kõigil võimalus osaleda suurel kirikupäeval Berliinis ja Wittenbergis.

2013. aastal kutsusime kõikide oma sõpruskoguduste esindajad Haapsallu ühiskohtumisele. Järgmisel aastal plaanib meie Österhaninge sõpruskoguduse delegatsioon külastada Schmalkaldenit. Kuidas tekkis selline koostöö?

Sõpruskoguduste päevad 2013 on mul väga eredalt meeles, sest see oli ühtlasi minu esimene visiit Eestisse. Mäletan kohtumisi nii teie Soome kui Rootsi partneritega. Käesoleval aastal külastas Österhaninge delegatsioon Schmalkaldenit. Nad tutvusid meie linnaga ja Saksa kirikuga. Pastor Michael Glöckner rääkis neile põhjalikult siinsest vaimulikutööst. Nii said meie Rootsi külalised kogeda, mis on nende ja meie kiriku sarnasused ja erinevused.

Meie maakirikul ei ole küll ametlikke sõprussidemeid Rootsi kirikuga, kuid sellegipoolest on tore teineteisega suhelda. Sõbrad Österhaninge kogudusest on meie juures teretulnud. Võibolla tekib meil kunagi võimalus teha ka vastukülaskäik.

Olles korduvalt tööasjus Eestit külastanud, viibisite sel suvel koos perega siin esmakordselt puhkusereisil. Millised oli Teie eredaimad reisimuljed?

Pärast iga minu töövisiiti Eestisse kuulsin kodus oma perelt, et ka nemad sooviksid millalgi Eestisse kaasa tulla. Sel aastal saime ühise puhkusereise ellu viia. Eestis veedetud puhkus oli meile kõigile väga rikastav. Kogesime nii palju imelisi asju, et on võimatu neist ühte elamust esile tuua.

Sügava mulje jätsid meile külalislahkus ja sõbralikkus, mida kõikjal kogesime. Me nautisime loodust ja õppisime hindama selle maa otsatust. Tänu sellele, et Lääne-Nigula kogudus üüris meile bussi, saime palju ringi sõita. Meil olid toredad väljasõidud Saaremaale, Pärnusse ja Perakülla, lisaks palju vahvaid vahepalasid nagu näiteks Keila-Joa. Käisime sõpradel külas ja tegime koos väljasõite. Meile maitstes väga kohalik toit. Kahjuks ei jätkunud seekord aega, et sõita ida poole. Oleksime hea meelega käinud ka Tartus, järvede ääres ja Narvas. Aga kõike ei saagi mahutada ühe puhkusereise sisse. Nii on põhjust tagasi tulla. Jääme seda juba ootama!

Küsis Maria Strauss

SÜNNIPÄEVAD SEPTEMBRIS

2. september	Helena Tammo	
4. september	Aina Aasna	55
	Ragnar Kruusimaa	
	Jaan-Marcus Otti	
5. september	Kete Erik	
	Kadri Markus	
6. september	Tony Sepp	
7. september	Teno Ilves	
	Orlando Oorn	
8. september	Lisandra Maide	
9. september	Tiia-Mall Meister	76
	Galina Silmberk	
10. september	Kristo Kaareste	
11. september	Mari Bergmann	
	Karel Saarkopli	
12. september	Valentina Lehtsaar	80
13. september	Viive Marleen	
	Saara Salumäe	
14. september	Ingrid Veske	
	Arho Andor Öövel	10
15. september	Karl Raatpalu	
16. september	Uku Kollom	
	Katri Tarlap	40
17. september	Sigrid Onna	89
	Virve Nurgamaa	75
18. september	Egon Eelvec	30
19. september	Madis Kütt (jun)	20
20. september	Lea Siirak	78
23. september	Ene-Reet Kariis	79
	Kati Pavlovski	
	Kaarel Kaasik	
	Hugo Barndõk	
24. september	Liidia Loodus	74
25. september	Eduard Vaino	
26. september	Liisi Sukles	30
	Ken-Martin Lepp	
27. september	Evi Süsi	89
	Sulev Saareväli	
	Siim Parts	
28. september	Alfred Koorem	94
	Laine Truuver-Sarrapik	
29. september	Kristjan Mihkel Kollom	
	Martin Oliver Kollom	
30. september	Olga Salin	83
	Svetlana Meister	

Palju õnne sünnipäevaks ja õnnistust uueks eluaastaks!

PRAOST MART SALUMÄE JUTLUS HAAPSALU TOOMKIRIKUS

7. AUGUSTIL 2016

*Kes oma üleastumisi varjab, ei jõua sihile,
aga kes neid tunnistab ja need hülgab, leiab armu.
Õnnis on inimene, kes alati kardab Jumalat,
aga kes teeb oma südame kõvaks, langeb õnnetusse. Õp 28: 13-14*

Mul on suur rõõm Teid tervitada EELK Toronto Peetri koguduse, EELK Põhja-Ameerika praostkonna ja EELK Välis-Eesti Piiskopkonna konsistooriumi nimel ja edasi öelda ka piiskop Andres Tauli õnnistussoovid, kelle 80. sünnipäeva Torontos peetakse. Minu seekordne külaskäik Haapsallu on ühtlasi ka ettevalmistus tuleval aastal Haapsallu planeeritud EELK Põhja-Ameerika praostkonna sinodile. Tänavu kevadel otsustas meie praostkonna sinodikoosolek, et EELK sajanda aastapäeva puhul koguneme 2017. aasta mai lõpus oma praostkonna esindajatega just siia, Haapsalu toomkirikusse, mis on saanud maailmas hajali asuva eestlaste diasporaa kogudusi koondavaks peakirikuks sajandite pikkuse ajalooga piiskopilinnas.

Täna pühapäeva teemaks on *enese läbikatsumine* - oma elu vaagimine Jumala pilgu ees. See pole ehk täna sel päeval sugugi kerge, sest paljud mõisted on aja jooksul muutunud või oma tähendust kaotanud. Kuna selle aasta 20. augustil pühitseme juba 25 aasta möödumist Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamisest, võime imestada, kui palju on elu Eestiski selle veerandsajandi jooksul muutunud. Kas paremaks või halvemaks – see sõltub iga inimese isiklikust vaatenurgast või muutustega kaasa minemise oskusest/valmidusest. Paljud suured elulised probleemid, millega veerand sajandit tagasi inimesed end igapäevaselt vaevama pidid, on täna täiesti unustatud. Asemele on tulnud hoopis uued väljakutsed ja uut laadi mured, millest tollal me poleks osanud undki näha. Elu koosneb paljudest muutuvatest pisiasjadest, mis moodustavad antud hetkel elu terviku. Aga kõige olulisemad väärtused, mis ka täna maailma koos hoiavad – usk, lootus ja armastus – on endiselt kõige olemise aluseks.

Tänapäeval mängitakse palju virtuaalmaailmas, elatakse virtuaalmaailmas ja ka unistatakse virtuaalmaailmas. Ega see pole ju halb. Aga kole on, kui päris maailm meist niivõrd kaugeneb, et enam ei osata elada, suhelda ega isegi mitte unistada päriselt. Üheks iseloomulikuks näiteks on „Pokemon Go“ mängimine, mis hetkel on vallutanud paljude noorte ja täiskasvanutegi meeled. Tegelikult hea mõte – tuua lapsed oma nutitelefonide näppimisega toast õue. Aga välja kukkus ikka nagu alati, sest inimene oskab mängides aru kaotada. Küll on seda nutimängu mängides astunud autode ette, kaljult alla, aknast välja. Mõnigi on selle mängu käigus ennast tõsiselt vigastanud või kaotanud elu. Viimati juhtus üks tobenaljakas lugu USA-s, kus politsei sai kätte tagaotsitava kurjategija, kuna see ajas keset ööd hommikumantli väel pokemone taga just politseimaja lipuvarda juures. Kinninabitu polnudki niivõrd pahane oma kinni kukkumise kui mängu katkestamise pärast. Ka minu kodukirik – Toronto Peetri kirik – osutus üheks pokemonide pesaks, kui ühel päeval sinna hulk lapsi ja teismelisi noori kokku tormas virtuaalseid tonte taga ajama.

On kummaline, et täna maailmas paneb inimesi liikuma midagi, mida tegelikult ei eksisteeri, mis on täielik väljamõeldis, millel pole tegelikkusega mitte mingit sidet. Samas loodu reaalne suhe Loojaga tundub nii üle mõistuse ajast ja arust muinasjutuna. Kas oleme inimeseks olemise enda sugupõlvele tõesti nii raskeks kujundanud?

Seepärast tahan jutustada teile ühe loo ajast, mil lapsed mängisid veel päris asjadega. Vanaisa vaatas oma pojapoegi, kes mängisid taluõuel vana vankrirattaga. Te kindlasti oskate ette kujutada vankrirstast – puust kodarad, puust rattarumm, raudne rehvi ümber ratta. Isegi mina olen juba nii vana, et mäletan oma lapsepõlvest, kuidas maal ikka vahest hobusega sõideti ja lihtsamaid põllutöid

tehti. Mulle õpetati isegi hobuse vankri ette rakendamine selgeks. Pehmel metsateel või põlluvahel liikus vanker vaikselt, aga kivisillutisel või kõval asfaldil tegid need raudrehvid kõva lärmi. Vanaisa astus poiste juurde ning küsis: Mis detail selle vankriratta juures on kõige tähtsam?

Üks poistest vaatas ratast asjatundja ilmega ning teatas – see rauast rehvi, sest see hoiab kogu ratast koos ning kaitseb kivil teel ja aukudes ratast teravate löökide eest. Kui seda ei oleks, siis ratas laguneks kiiresti. Teine poiss teatas, et kodarad on kõige tähtsamad. Tugevad kodarad lubavad selle ratta peale toetada raske koorma ja ratas ei vaju kokku. Kolmas poiss silmitses tammepuust treitud rattarummu ning ütles, et see on kõige olulisem, sest selle külge kinnituvad kõik muud ratta osad.

Vanaisa kuulas poiste selgitusi ja lausus: Jah, kõik need on küll hädavajalikud ratta osad. Aga kõige tähtsam osa selle ratta juures on võlliauk ratta südamikus. Kui seda ei oleks, või kui see oleks vale mõõduga, siis ei saaks seda ratast üldse kasutada.

Elus on palju olulisi asju, millest meie olevikus ja tulevikus sõltub äärmiselt palju. Aga kui meie südames ei ole kohta teistele inimestele ja Jumalale, siis pole selle eluga midagi peale hakata. Siis meie eluratas veereb tühja – *just for fun*. Eesti keeles on tabav väljend – ise ennast täis. Nii täis oma tahtmisi, oma teadmisi, oma õigust, oma arvamist, et sinna ei mahu kellegi teise soovid, ootused ega vajadused – rääkimata siis Jumalast kõigi tema seatud korraga ja nõudmistega... Nii võib ju elada küll. Ja nii võib elada isegi väga hästi ja edukalt – isegi nii hästi, et kõik teised kadestavad, aga eluõhtul jätab see meid üksindusse ja tühisusse.

Elu eesmärk peabki olema elust endast suurem. Seepärast vajame elu keskmeks ajas muutumatuid ja pühi väärtusi, mille ümber meie võib julgelt kulgeda, kartmata õigelt teelt kraavi veeremist - telge, mille ümber liikudes suudame kanda päralt kõik elukoormad ja viia edasi rõõmusõnumit. Täna soovingi meile kõigile, et ka meie elul oleks see kindel pidepunkt – Jumala halastus – mille ümber kogu elu võiks sihipäraselt kulgeda läbi tuleviku ajast igavikku. Sest õnnis on inimene, kes alati kardab Jumalat. Temale toetudes saavad kõik koormad õnnelikult päralt kantud ja kõik sihid saavutatud. Aamen.

Foto: Tiit Salumäe erakogu

KUU JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE

Karin Teder

Kui su sõnad avanevad, annavad nad valgust, tehes arukaks kohtlasi. (Psalm 119:130)

Igaüks meist on igatsenud Jumalaga lähedasem olla. Soovime, et Jumal ütleks midagi just meile, annaks just meile ennast tunda. Igatseme mingit kinnitust, et Jumal tõesti paneb tähele meid meie igapäevaste murede ja probleemide keskel, hoolib meist ja juhib meid heale eesmärgile. Mõned inimesed räägivad, et nad on saanud Jumalalt ilmutuse. Oleme ehk isegi soovinud, et Jumal ennast meile ilmutaks, räägiks meiega, annaks meile mingi sõnumi või teate. Kindlasti tugevdaks see väga palju meie usku ja pühendumust, kui Jumal otse meiega räägiks.

Võimalus Jumalalt isiklikult endale mõeldud sõnumeid saada on meil kõigil käeulatuses. Jumal on kinkinud meile Pühakirja, mis on Tema ilmutus meile. Jumal räägib meiega Pühakirja kaudu. Kas see, mis Ta räägib, on siis isiklikult meile mõeldud sõnum? Isiklikuks muudame me sõnumi seeläbi, kui me Pühakirja palvemeelselt loeme. Kui anname endale aega ja mõtleme iga salmi juures, avastame, et Pühakirja tekst kõnetab meid nii nagu mitte ükski muu raamat. Võime avastada vastuseid paljudele küsimustele, mis meie igapäevaelus on kerkinud, lahendusi probleemidele ja palju uusi küsimusi, millest me poleks uskunudki, et sellised meile pähe võivad tulla. Ja peaaegu alati puudutab Pühakirja tekst ka meie süümet, näidates meile, kus oleme eksinud, kus oleme Jumala seadustega vastuollu läinud.

See on Jumala vaikne hääl, millega Ta meiega läbi Pühakirja teksti kõneleb. Omast jõust ja oma tarkusega ei suuda me Pühakirja mõista. Seepärast tuleb enne iga lugemist paluda, et Püha Vaim ise avaks meile Jumala sõna ja muudaks tundlikuks Jumala hääle suhtes. Vahel tuleb iga salmi juures palvetada, et seda õigesti mõista ja et Jumal selle kaudu räägiks meiega. Pühakirja lugemisel ei kehti mõõt, kui palju me oleme suutnud lugeda, vaid kui põhjalikult oleme teksti sisse süüvinud. Kes varem pole proovinud Pühakirja lugeda, see võiks alustada lugemist mõnest evangeeliumist — on ju need tunnistused meie Issanda Jeesuse Kristuse elust ja surmast ja peaksid tingimata meid kõnetama.

**Oh Jeesus,
tahaksin oma silmad kindlalt Sinule suunata!
Sina oled Elu Raamat,
nii mõistusesse kui südamesse kirjutatud,
täis tarkust ja Jumala tundmist,
jumalike täiuslikkuste
puhtaim armastus ja tihedaim ühendus,
rahu, nauding ja sügav osadus Jumalaga.**

Johannes von Bernières-Louvigny (1602-1659), finantsametnik

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kl 9-15.

Kohtumine koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäega palutakse leppida kokku (tel. 52 80635).

Kasutatud riiete annetusmüük on avatud E 10-13, T 15-17, K ja R 10-13.

Toomkirik on avatud jumalateenistuste ajal. Sissepääs peaukse kaudu. Reedel, laupäeval ja pühapäeval kell 11–16 on kirik avatud muuseumi kaudu piletiga.

Jaani kirik on avatud palvuste ja jumalateenistuste ajal.

Telefon 473 7166, 473 7167

E-post haapsalu@eelk.ee

Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>

Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu

Pangakonto IBAN EE811010602003965006 (SEB);
IBAN EE442200001120274032 (SWEDBANK)

Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-post lisatakse kirjasaaajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Eesti kiriku elust saab lugeda: <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

Toomkirik ja muuseum: vaata www.haapsalulinnus.ee Kontakt: Marika Peberg, tel 5184664, 4725346. Linnuses toimuvate ürituste kohta vaata: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS

Tiit Salumäe	E-post: tsalumae@yahoo.com ; 5280 635
Kristel Engman	E-post: kengman@hotmail.com ; 5289 527
Lydia Kalda	E-post: lydia.kalda@hotmail.com ; 53477 633
Lia Salumäe	E-post: liasalumae@hotmail.ee ; 53039 835
Lehte Ilves	E-post: lehte.ilves@gmail.com
Karin Teder	E-post: karin.teder@mail.ee
Maria Strauss	E-post: mariastrauss@gmx.de
Tiia Laar	E-post: tiia.laar@gmail.com
Teno Ilves	E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub septembrist 2008 kord kuus. Ootame lugejate kaastöid ja küsimusi e-aadressile: haapsalu@eelk.ee.